

ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการกระทำความผิดและการบำบัดรักษา ผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564¹

สุชัยพัชร นาคลด้า²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการควบคุมการกระทำความผิดและการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ประกอบกฎกระทรวง เรื่อง กำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่ให้นับฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ พ.ศ. 2567 ประมวลกฎหมายอาญา และระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการควบคุมการกระทำความผิดและการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เมื่อประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 รวมทั้งกฎกระทรวง กำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่ให้นับฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ พ.ศ. 2567 ที่ออกมาบังคับใช้ ยังมีปัญหาในการบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ทั้งในด้านการควบคุมการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และในด้านการนำระบบกระทรวงสาธารณสุขมาบังคับใช้ให้เกิดประสิทธิผล

แม้ในปัจจุบันประเทศไทยจะได้เป็นภาคีสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 และพิธีสารแก้ไขเพิ่มเติมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1972 อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1971³ และอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1988⁴ และได้้นำแนวคิดในการเบี่ยงหรือหันเหผู้กระทำความผิดที่ติดยาเสพติดให้ได้รับการบำบัดฟื้นฟู โดยมองว่าผู้เสพยาคือผู้ป่วย⁵ โดยได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 9 ธันวาคม 2564 ก็ตาม⁶

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการกระทำความผิดและการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์เรืองยศ แสนภักดี และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ จุฑามาศ นิสารัตน์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ปภาศรี บัวสุวรรณ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 และพิธีแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961, ค.ศ.1972

⁴ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1988

⁵ ภทวรรณ ทองใหญ่, “การหันเหผู้กระทำความผิดออกจากระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา: ศึกษากรณีการหันเหในชั้นก่อนฟ้องในประเทศไทย,” วารสารนิติศาสตร์ 49, 4 (ธันวาคม 2563): 736 - 738.

⁶ ศรีสมบัติ ไชยประจักษ์ชัด และคณะ, “การวิเคราะห์มาตรการไม่เอาโทษทางอาญามาใช้พัฒนานโยบายยาเสพติดของประเทศไทย,” วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ 30, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560): 298.

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ทำการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมการกระทำความผิดและการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 พบว่า ยังมีปัญหาอยู่หลายประการ อาทิ เช่น ผู้เสพยาเสพติดยังคงมีจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ลดน้อยลง ดังที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่าง ๆ ในแง่ของการบังคับใช้ การตีความในข้อกฎหมายบางประการตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ยังคงไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติด และนำผู้เสพลกลับคืนสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁷ รวมทั้งยังมีช่องว่างในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่มียาเสพติดไว้เพื่อจำหน่าย หรือเป็นผู้ค้ารายย่อยที่ตั้งใจอาศัยช่องโหว่ทางกฎหมายในการหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดี ซึ่งสามารถสรุปปัญหาได้ดังนี้

ประการแรก คือ ปัญหาการกำหนดปริมาณหน่วยการใช้ยาเสพติดที่กฎหมายให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 107 วรรคสอง กำหนดว่า “การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือประเภท 5 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือ ประเภท 2 ในปริมาณเล็กน้อยซึ่งไม่เกินปริมาณที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขกำหนดในกฎกระทรวง ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ”

โดยปัญหาเรื่อง บทสันนิษฐานตามประมวลกฎหมายยาเสพติดมาตรา 107 วรรคสอง ที่กำหนดให้การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในปริมาณเล็กน้อย ในปัจจุบันกฎกระทรวงได้ประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ 2567 และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2567 เป็นต้นไป โดยการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ในปริมาณไม่เกิน 5 หน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักไม่เกิน 500 มิลลิกรัม ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ และเป็นเงื่อนไขในการที่ผู้ครอบครองยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ไม่เกิน 5 หน่วยการใช้ สามารถสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา 114 ประกอบมาตรา 107 ได้ แต่อย่างไรก็ตามกฎกระทรวงที่ออกมาใช้บังคับดังกล่าว ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก เนื่องจากกฎหมายผ่อนปรนให้กับผู้ที่มียาเสพติดไว้ในครอบครองในปริมาณเล็กน้อย ให้ถือว่ามิไว้ในครอบครองเพื่อเสพเป็นการส่วนตัว และถือว่าเป็นผู้ป่วย ต้องได้รับการบำบัดรักษา ยิ่งกว่าการถูกลงโทษในทางอาญา ส่งผลให้ปัจจุบัน มีผู้เสพยาเสพติดเป็นจำนวนมาก เนื่องจากหาซื้อได้ง่าย ราคาถูก ผู้เสพไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย ซึ่งผู้เสพเมทแอมเฟตามีนในปริมาณถึง 5 เม็ดต่อวัน ย่อมมีผลกระทบต่อสมองและระบบประสาท ทำให้เกิดอาการทางจิตหวาดระแวง เข้าเกณฑ์ผู้ป่วยจิตเวชที่มีความเสี่ยงสูงต่อการทำร้ายตัวเองและผู้อื่น ทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในสังคม และเป็นการก่อให้เกิดอาชญากรรมขึ้นพื้นฐานเนื่องจากการคลุ้มคลั่งทางระบบประสาทอีกด้วย

ประการที่สอง ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายที่เปิดโอกาสให้มีการหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดีตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 114 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ในกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือ

⁷ เสริน ปุณณะหิตานนท์ “ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย” วารสารสังคมศาสตร์ 14, 2 (เมษายน 2520): 2.

พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดตามมาตรา 162 หรือมาตรา 163 หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพตามมาตรา 164 ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา หรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น หรือสังคม หรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น หรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้ และสมควรเข้ารับการบำบัดรักษา ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจส่งตัวผู้นั้นไปสถานพยาบาลยาเสพติด หรือศูนย์คัดกรองต่อไป”

เนื่องจากมาตรา 114 วรรคหนึ่ง กฎหมายให้อำนาจ เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ กรณีตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดให้โทษ หากเข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด และผู้นั้นสมควรเข้ารับการบำบัดรักษา ก็ให้ส่งตัวผู้นั้นไปสถานพยาบาล หรือศูนย์คัดกรองต่อไปได้ โดยการส่งตัวผู้เสพยาเสพติดไปบำบัดฟื้นฟูนั้น เป็นการใช้ดุลยพินิจในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ซึ่งแต่เดิมเป็นอำนาจของศาลในการส่งตัวผู้เสพยาเสพติดไปบำบัดฟื้นฟู จะเห็นได้ว่ากฎหมายเปิดช่องให้อำนาจพนักงานเจ้าหน้าที่ในชั้นจับกุมอย่างกว้างขวาง ที่เพียงแค่ตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาก็สามารถเข้าทำการตรวจค้นและพาไปบำบัดได้ทันที และเป็นช่องทางให้พนักงานเจ้าหน้าที่อาจแสวงหาผลประโยชน์ที่มีชอบโดยทุจริตเรียกรับสินบนโดยแลกกับการไม่จับกุมผู้กระทำความผิดดำเนินคดี หรือตรวจยึดยาเสพติดแล้วแอบเก็บของกลางส่งไม่ครบจำนวน

อีกทั้งปัญหาในแง่ของตัวผู้กระทำความผิด ที่ถ้าหากมียาเสพติดให้โทษไม่เกิน 5 หน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักไม่เกิน 500 มิลลิกรัม กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อเสพตามมาตรา 164 สามารถสมควรใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาในชั้นจับกุมได้ แต่ถ้าหากผู้ต้องหาไม่ได้เสพยาเสพติดมาก่อน เช่นนี้จะส่งตัวผู้ต้องหาไปบำบัดรักษายังสถานพยาบาลได้อย่างไร ย่อมเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้ต้องหา อาศัยช่องโหว่ของกฎหมายในการหลีกเลี่ยงไม่ต้องถูกดำเนินคดี เพียงแต่เมื่อถูกจับได้ ก็ทำการเสพยาเสพติดเพื่อให้มีผลตรวจปัสสาวะเป็นบวก และขอสมควรใจเข้ารับการบำบัดรักษา รวมทั้งเป็นการเปิดช่องว่างให้กับผู้ค้ายาเสพติดรายย่อยถือครองยาเสพติดไว้ครั้งละ 5 เม็ด เพื่อขายให้ผู้อื่น ใช้ช่องว่างของกฎหมายดังกล่าวในการหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดี

ประการที่สาม ปัญหาการดำเนินการกับผู้เข้ารับการบำบัดรักษา กรณีภายหลังพบว่าอยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลตาม ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 114 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ในกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดตามมาตรา 162 หรือมาตรา 163 หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพตามมาตรา 164 ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา หรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่น ซึ่งเป็นความผิด

ที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น หรือสังคม หรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น หรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้ และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจส่งตัวผู้นั้น ไปสถานพยาบาลยาเสพติด หรือศูนย์คัดกรองต่อไป”

โดยบทบัญญัติ มาตรา 114 วรรคหนึ่ง มิได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรณีที่ทำกรปรากฏข้อเท็จจริงในขณะและหรือในภายหลังว่าผู้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้น ถูกต้องหา หรือถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก เช่นนี้ต้องดำเนินการอย่างใดต่อกับผู้นั้นต่อไป เนื่องจากประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 114 ก็มีได้บัญญัติแนวทางการปฏิบัติไว้รวมทั้ง หากปรากฏข้อเท็จจริงดังกล่าวในขณะและหรือในภายหลังเข้ารับการบำบัดรักษา ย่อมไม่เข้าหลักเกณฑ์ที่สามารถเข้ารับการบำบัดรักษาตามนัยของมาตรา 114 วรรคหนึ่งได้ เนื่องจากมาตรา 114 วรรคหนึ่งจะต้องเป็นกรณีที่ผู้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาจะต้องไม่ใช่ผู้ต้องหา หรือถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น

ประการที่สี่ ปัญหาอำนาจศาลในการสั่งให้ส่งตัวจำเลยไปสถานพยาบาลเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษาตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 168 กำหนดว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 114 เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามลักษณะนี้ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา หรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ในกรณีที่ศาลเห็นว่าพฤติกรรมแห่งคดียังไม่สมควรลงโทษจำเลย หากจำเลยสำนึกในการกระทำโดยตกลงเข้ารับการบำบัดรักษา เมื่อศาลสอบถามพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเห็นสมควร ให้ส่งตัวจำเลยไปสถานพยาบาลยาเสพติดเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษาต่อไป”

โดยเมื่อพิจารณาตรา 168 จะเห็นได้ว่า การที่ศาลจะส่งตัวจำเลยไปสถานพยาบาลเพื่อบำบัดรักษาได้นั้น ไม่ได้คำนึงถึงแต่เพียงว่าหากศาลเห็นเป็นการสมควร และพนักงานอัยการไม่คัดค้านเท่านั้น แต่ยังต้องคำนึงถึงความสำนึกและสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาของตัวจำเลยเองด้วย ศาลจึงจะสามารถส่งตัวจำเลยไปเข้ารับการบำบัดรักษาได้ กรณีนี้ ย่อมเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ ที่ถ้าหากจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ เสพยาเสพติด และไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาในชั้นของเจ้าพนักงาน ป.ป.ส พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจ ตามมาตรา 114 แล้วต่อมาถูกดำเนินคดีจนกระทั่งอยู่ในชั้นพิจารณาของศาล หากศาลมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกและรอการลงโทษ ต่อมาก็หวนกลับมากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดซ้ำอีก และถูกจับกุมดำเนินคดีอีก จะเห็นได้ว่าเป็นกรณีที่จำเลยไม่ได้สำนึกในความผิดที่ได้กระทำลง ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหามาที่ตรงจุด หากจำเลยเป็นผู้ติดยาเสพติด และมีประวัติฐานเสพยาอยู่บ่อยครั้ง ก็ควรต้องได้รับการบำบัดฟื้นฟูยาเสพติดในเชิงของการบังคับบำบัด ไม่ควรต้องถามความสมัครใจแต่อย่างใด

ดังนั้นแล้ว เพื่อให้การดำเนินการตามมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมการกระทำ ความผิดและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และให้เกิดความปลอดภัย ของสังคม ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา ดังต่อไปนี้

1.ปัญหาการกำหนดปริมาณหน่วยการใช้ยาเสพติดที่กฎหมายให้สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครอง เพื่อเสพ ผู้ศึกษาเห็นว่า หากผู้เสพ เสพยาเสพติดให้โทษจำนวน 5 เม็ดต่อ 1 วัน ย่อมถือว่าเป็นปริมาณที่มาก อาจทำให้เกิดอาการคลุ้มคลั่งหรือเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ การที่กฎหมายของประเทศไทยออก กฎกระทรวงเรื่อง กำหนดปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ที่สันนิษฐานว่ามีไว้ในครอบครอง เพื่อเสพ พ.ศ. 2567 ให้ผ่อนปรนให้กับผู้เสพมากถึงเพียงนี้ ย่อมเป็นภัยต่อสังคม ทั้งในเรื่องของความ ปลอดภัยต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ปัญหาสุขภาพของผู้เสพ ผู้ศึกษาจึงเสนอให้แก้ไขกฎกระทรวงกำหนด ปริมาณยาเสพติดให้โทษและวัตถุออกฤทธิ์ ที่สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ พ.ศ.2567 ออกตามความในประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ข้อ 2 (ก) และ (จ) ดังนี้

เดิม ข้อ 2 (ก) และ (จ) กำหนดว่า “การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือประเภท 5 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 ในปริมาณเล็กน้อยตามที่กำหนดดังต่อไปนี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครอง เพื่อเสพ

(1) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1

(ก) แอมเฟตามีน (amphetamine หรือ amfetamine) มีปริมาณไม่เกิน 5 หน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าร้อยมิลลิกรัม

(จ) เมทแอมเฟตามีน (methamphetamine หรือ metamfetamine) มีปริมาณไม่เกินห้าหน่วย การใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินห้าร้อยมิลลิกรัม หรือในกรณีที่เป็นเกลือ ผง ผลึก มีน้ำหนักสุทธิไม่เกิน หนึ่งร้อยมิลลิกรัม”

ขอเสนอแนะ ข้อ 2 ให้แก้ไขเป็น “การมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 ประเภท 2 หรือประเภท 5 หรือวัตถุออกฤทธิ์ในประเภท 1 หรือประเภท 2 ในปริมาณเล็กน้อยตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่ามีไว้ในครอบครอง เพื่อเสพ

(1) ยาเสพติดให้โทษในประเภท 1

(ก) แอมเฟตามีน (amphetamine หรือ amfetamine) มีปริมาณไม่เกินหนึ่งหน่วยการใช้ หรือ มีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งร้อยมิลลิกรัม

(จ) เมทแอมเฟตามีน (methamphetamine หรือ metamfetamine) มีปริมาณไม่เกินหนึ่ง หน่วยการใช้ หรือมีน้ำหนักสุทธิไม่เกินหนึ่งร้อยมิลลิกรัม หรือในกรณีที่เป็นเกลือ ผง ผลึก มีน้ำหนักสุทธิ ไม่เกินหนึ่งร้อยมิลลิกรัม”

2.ปัญหาบทบัญญัติของกฎหมายที่เปิดโอกาสให้มีการหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดี ผู้ศึกษาเห็นว่าประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง เปิดช่องให้กับเจ้าพนักงานที่หาช่องทางในการคอร์รัปชันเนื่องจากเป็นดุลยพินิจของเจ้าพนักงานในการนำส่งตัวผู้เสพยาเสพติดได้เอง รวมทั้งในแง่ของตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นพ่อค้ารายย่อย อาศัยช่องทางตามกฎหมายในการครอบครองที่ละ 5 หน่วยการใช้ให้ได้รับข้อสันนิษฐานทางกฎหมายว่ามีไว้ในครอบครองเพื่อเสพตามมาตรา 164 และสามารถสมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาในชั้นจับกุมได้ แต่ถ้าหากผู้ครอบครองรายนั้น ไม่ได้เสพยาเสพติดมาก่อน เช่นนี้จะส่งตัวไปบำบัดรักษายังสถานพยาบาลได้อย่างไร เนื่องจากไม่มีผลตรวจปัสสาวะที่เป็นบวก ผู้ศึกษาจึงเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 114 วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 ดังนี้

เดิม มาตรา 114 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ในกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดตามมาตรา 162 หรือมาตรา 163 หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพตามมาตรา 164 ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา หรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น หรือสังคม หรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่น หรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้ และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจส่งตัวผู้นั้นไปสถานพยาบาลยาเสพติด หรือศูนย์คัดกรองต่อไป”

ขอเสนอแนะ มาตรา 114 วรรคหนึ่ง ให้แก้ไขเป็น “ในกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจพบ ผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดตามมาตรา 162 หรือมาตรา 163 หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพตามมาตรา 164 และเชื่อได้ว่าผู้นั้นได้เสพยาเสพติด ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรือ อยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุก ตามคำพิพากษาของศาล ไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคม หรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาท หรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ ของยาเสพติดที่ใช้ และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจส่งตัวผู้นั้นไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองต่อไป”

3.ปัญหาการดำเนินการกับผู้เข้ารับการบำบัดรักษา กรณีภายหลังพบว่าอยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ผู้ศึกษาเห็นว่า ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 มาตรา 114 วรรคหนึ่ง มิได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับกรณีหากปรากฏข้อเท็จจริงในขณะและหรือในภายหลังว่าผู้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้น ถูกต้องหา หรือถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกหรือต้องจำ

พิพากษาให้จำคุก เช่นนี้ต้องดำเนินการอย่างไรต่อผู้ต้องหาต่อไป จึงเป็นปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก ผู้ศึกษาจึงเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 เป็นดังนี้

ขอเสนอแนะ ให้เพิ่มเติมเป็น มาตรา 114/1 กำหนดว่า “ในกรณีที่ข้อเท็จจริงปรากฏภายหลังจากการที่มีการส่งตัวผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาตามมาตรา 114 ว่าผู้เข้ารับการบำบัดรักษานั้น ต้องหา หรือ ถูกดำเนินคดีในความผิดฐานอื่นซึ่งมีความผิดที่มีโทษจำคุก หรือต้องคำพิพากษาให้จำคุก ให้สถานที่บำบัด ส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีต่อไป”

4.ปัญหาอำนาจศาลในการสั่งให้ส่งตัวจำเลยไปสถานพยาบาลเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษา ผู้ศึกษา เห็นว่า แม้พฤติการณ์จะปรากฏว่าจำเลยเป็นผู้เคยเสพยาเสพติดมาแล้วหลายครั้ง มีประวัติกระทำความผิด ฐานเสพยาเสพติดซ้ำ แต่การที่ศาลจะส่งตัวจำเลยไปสถานพยาบาลเพื่อบำบัดรักษาได้นั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาลเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องคำนึงถึงความสำนึกและสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาของตัว จำเลยเองด้วย กรณีนี้ ย่อมเป็นปัญหาในทางปฏิบัติ ที่ถ้าหากจำเลยเป็นผู้กระทำผิดซ้ำ เสพยาเสพติด และไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา และหวนกลับมาเสพยาเสพติดซ้ำอีก จะเห็นได้ว่าเป็นกรณีที่จำเลย ไม่ได้รับการแก้ไขปัญหามาตรัด ผู้ศึกษาเสนอให้แก้ไข ตัดทอน บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.2564 เป็นดังนี้

เดิมมาตรา 168 กำหนดว่า “ภายใต้บังคับมาตรา 114 เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่าบุคคลใดกระทำความผิดตามลักษณะนี้ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ในกรณีที่ศาลเห็นว่า พฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรลงโทษจำเลย หากจำเลยสำนึกในการกระทำโดยตกลงเข้ารับการบำบัดรักษา เมื่อศาลสอบถามพนักงานอัยการแล้ว หากศาลเห็นสมควร ให้ส่งตัวจำเลยไปสถานพยาบาล ยาเสพติดเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษาต่อไป”

ขอเสนอแนะ มาตรา 168 แก้ไขตัดทอนเป็น “ภายใต้บังคับมาตรา 114 เมื่อมีการฟ้องคดีต่อศาลว่า บุคคลใดกระทำความผิดตามลักษณะนี้ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่น ซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาล ในกรณีที่ศาลเห็นว่าพฤติการณ์แห่งคดียังไม่สมควรลงโทษจำเลย เมื่อศาลสอบถามพนักงานอัยการแล้ว หากศาล เห็นสมควร ให้ส่งตัวจำเลยไปสถานพยาบาลยาเสพติดเพื่อเข้ารับการบำบัดรักษาต่อไป”

เอกสารอ้างอิง

ภัทรวรรณ ทองใหญ่. “การหันเหผู้กระทำผิดออกจากระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญา: ศึกษากรณีการหันเหในชั้นก่อนฟ้องในประเทศไทย.” วารสารนิติศาสตร์ 49, 4 (ธันวาคม 2563): 736 - 738.

ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. “การวิเคราะห์มาตรการไม่เอาโทษทางอาญามาใช้พัฒนานโยบายยาเสพติดของประเทศไทย.” วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ 30, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560) : 298.

เสริน ปุณณะหิตานนท์ “ปัญหาเสพติดในประเทศไทย.” วารสารสังคมศาสตร์ 14, 2 (เมษายน 2520): 2.

อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 และพิธีแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961, ค.ศ.1972

อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ค.ศ.1988